

О Б Р А З Л О Ж Е Њ Е

І. ПРАВНИ ОСНОВ

Правни основ за доношење Закона о уџбеницима садржан је у одредби члана 97. тачка 10. Устава Републике Србије, према коме Република Србија уређује и обезбеђује, између осталог, систем у области образовања.

ІІ. РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

Разлог за доношење новог закона садржан је у потреби да се у правном систему изврше одговарајуће измене и успостави правни и институционални оквир како би се, у погледу надлежности и поступака, обезбедило усаглашавање законских решења у области издавања уџбеника.

Законом о изменама и допунама закона о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС”, број 55/13), прописана је надлежност Завода за унапређивање образовања и васпитања за предлагање одобравања уџбеника министру надлежном за послове образовања (у даљем тексту: министар). Како важећи Закон о уџбеницима и другим наставним средствима („Службени гласник РС”, број 72/09) није усклађен са наведеном одредбом, потребно је усаглашавање са Законом о основама система образовања и васпитања.

Досадашња примена закона, који је омогућио лиценцирање великог броја издавача уџбеника и одобравање великог броја уџбеника, није резултирао очекиваним повећањем доступности и квалитета свих уџбеника, што се посебно односи на побољшање доступности и квалитета уџбеника за стручне школе. У школској 2014/2015. години, у Републици Србији ученици су у 15 подручја рада у стручним школама уписала 132 образовна профила у четворогодишњем трајању и 105 образовних профила у трогодишњем трајању, што укупно чини 75% ученичке популације у средњим школама.

Отварање тржишта уџбеника за приватне издаваче довело је до веће понуде уџбеника за основу школу, али је понуда уџбеника за стручне предмете у стручним и уметничким школама остала готово непромењена тако да велики број ових уџбеника датира из деведесетих година прошлог века. Неусаглашеност уџбеника за стручне школе са научним, техничко-технолошким и друштвеним променама насталим у последњих 20 година, довела је до ситуације да су постојећи уџбеници за стручне предмете у стручним школама услед своје застарелости практично неупотребљиви. Уз то, важећи закон није предвидео обавезу издавача да издају ове уџбенике, као ни шта се дешава у ситуацији када ниједан издавач неће да издаје недостајући уџбеник. Овакво стање довело је до ситуације да се настава у стручним школама одвија практично без уџбеника, а чињеница да око 75% ученика у средњем образовању школа похађа стручне школе, чини ову материју ургентном за регулисање.

Такође, иако важећи закон омогућава издавање уџбеника за ученике са сметњама у развоју и инвалидитетом, готово да не постоје нови или одговарајући уџбеници и наставна средства за ову категорију ученика.

Имајући у виду наведено, Нацрт закона уводи нове институте и нове категорије уџбеника у циљу повећања квалитета и доступности уџбеника свим ученицима.

Осим тога, током петогодишње примене Закона о уџбеницима и другим наставним средствима утврђена је потреба да се побољшају, прецизирају и

поједноставе постојеће процедуре, чиме би се повећала ефикасност целокупног поступка одобравања уџбеника и осигурао већи квалитет уџбеника.

Утврђена је и потреба да се одређени стручни термини другачије или прецизније дефинишу, као и да се уреди поступак финансирања, односно суфинансирања уџбеника, средствима буџета Републике Србије, посебно водећи рачуна о материјалној/социјалној димензији корисника бесплатних уџбеника, као и једнакој доступности и обезбеђивању недостајућих уџбеника за све ученике.

Такође, поједина законска решења заснована су на препорукама које је на важећи закон доставила Агенција за борбу против корупције, Заштитник грађана и Повереник за доступност информација од јавног значаја и заштиту података о личности.

Сходно наведеном, припремљен је Нацрт закона о уџбеницима.

III. ОБЈАШЊЕЊЕ ОСНОВНИХ ПРАВНИХ ИНСТИТУТА И ПОЈЕДИНАЧНИХ РЕШЕЊА

1. Основне одредбе (чл. 1 – 11)

Чланом 1. Нацрта закона о уџбеницима (у даљем тексту: Нацрт закона) уређује се предмет Нацрта закона и то: припремање, одобравање, избор, издавање, повлачење и праћење уџбеника и уџбеничког комплета, приручника и наставних материјала и додатних наставних средстава за основну и средњу школу (у даљем тексту: школа), као и припремање, одобравање, издавање и повлачење дидактичких средстава и дидактичких игровних средстава и помагала за предшколско васпитање и образовање и школу, као и њихово праћење током коришћења у васпитно-образовном раду.

Чланом 2. Нацрта закона дефинисан је појам уџбеника, уџбеничког комплета и другог наставног средства. Новим законским решењем прописано је да уџбенички комплет чини уџбеник и друго наставно средство за одређени предмет, односно наставну област или модул (у даљем тексту: предмет) у одређеном разреду, а састав уџбеничког комплета утврђен је Планом уџбеника. Новину представља одредба којом је предвиђено да уџбеник и уџбенички комплет (у даљем тексту: уџбеник) по правилу садрже електронски додаток, који помаже ученику у самосталном савладавању, провери и проширивању знања, вештина и ставова или као подстицај за креативни рад, и који је одобрен у складу са овим законом. Циљ увођења електронског додатка је приближавање и прилагођавање материје ученику укључивањем информационо-комуникационих технологија у образовање и васпитање,

Чланом 3. Нацрта закона дефинисане су категорије уџбеника на језику и писму националне мањине.

Чланом 4. Нацрта закона дефинисан је појам уџбеника са прилагођеним садржајем и/или форматом за ученике са сметњама у развоју и инвалидитетом, а начин прилагођавања садржаја прописује министар надлежан за послове образовања (у даљем тексту: министар).

Члан 5. Нацрта закона дефинише додатно наставно средство као друго наставно средство које је корисно за употребу у настави и самосталан рад ученика и које је усклађено са програмом предмета, а није прописано као саставни део уџбеничког комплета.

Овим чланом дефинише се и појам наставног помагала које представља наставно средство које се користи у образовно-васпитном раду деце и ученика са

сметњама у развоју и инвалидитетом. Осим наведеног, дефинисано је да додатно наставно средство може бити и приручник за наставника.

Чланом 6. Нацрта закона дефинисани су појмови дидактичког средства и дидактичког игровног средства која се користе у васпитно-образовном раду у предшколској установи, школи и школама за ученике са сметњама у развоју и инвалидитетом.

Члан 7. Нацрта закона уводи нову категорију наставног средства – приручник и наставни материјал, који се могу користити за: стручне предмете у уметничким и стручним школама (уз уџбеник или самостално), основно образовање одраслих и образовање ученика са сметњама у развоју и инвалидитетом.

Приручник и наставни материјал представља наставно средство, у било ком облику или медију, које се користи за стицање знања, вештина, формирање вредносних ставова и развој интелектуалних и емоционалних способности ученика и полазника, чији садржај прати наставни план и програм и који је одобрен у складу са овим законом.

Циљ овог законског решења је да се у поступку одобравања који је краћи и флексибилнији дође до наставног средства намењеног односно прилагођеног одређеној категорији деце, ученика и полазника, које је усклађено са савременим токовима струке и педагошко-методичким захтевима.

Члан 8. Нацрта Закона уводи обавезу школе да Годишњим планом рада предвиди и потребна додатна наставна средства које се користе у образовно-васпитном раду, која представљају саставни део библиотечко-информационе грађе и извора, у складу са законом.

Чланом 9. Нацрта Закона створен је правни основ да Влада донесе одлуку о финансирању, односно суфинансирању набавке и доделе уџбеника, приручника и наставних материјала средствима буџета Републике Србије за ученике и полазнике из социјално/материјално угрожених породица. Такође је пописано да Влада може да донесе и одлуку о финансирању односно суфинансирању набавке и/или доделе недостајућих уџбеника, приручника и наставних материјала за ученике и полазнике са сметњама у развоју и инвалидитетом, као и за стручне предмете у стручним и уметничким школама. Циљ ових одредби је омогућавање једнаке доступности уџбеника и приручника и наставних материјала за ученике и полазнике из социјално/материјално угрожених породица, односно обезбеђивање недостајућих уџбеника, приручника и наставних материјала за ученике са сметњама у развоју и инвалидитетом, на језику националне мањине, као за стручне предмете у стручним и уметничким школама, уколико ни један издавач није на Јавни позив доставио захтев за одобравање рукописа одређеног уџбеника, приручника и наставног материјала.

Чланом 10. Нацрта закона уређује се употреба језика и писма на којима се штампају уџбеник, приручник и наставни материјал, додатно наставно средство, дидактичко средство, дидактичко игровно средство и приручник за наставнике, у складу са потребама ученика (српски језик, страни језик, језик националних мањина, Брајево писмо или формати који су прилагођени за слепе и слабовиде, за лица са сметњама у развоју и инвалидитетом).

Новину у овом закону представља одредба коју је министарство прихватило на захтев заједнице стручних школа, а којом је прописано да изузетно, приручник и наставни материјал за стручне предмете у стручним и уметничким школама могу бити штампани на српском језику и латиничном писму, уколико је начин излагања садржаја наставног програма одређене стручне области, услед коришћења међународног система мера и јединица у функцији бољег представљања и разумевања садржаја.

Посебним ставом наглашено је да се одредбе овог члана сходно примењују и на електронски додатак.

Чланом 11. Нацрта закона уређује се забрана дискриминације у садржајима уџбеника, приручник и наставни материјал, додатно наставно средство, дидактичко средство, дидактичко игровно средство и приручник за наставнике, у складу са одредбама Устава Републике Србије и законом који уређује област забране дискриминације.

2. Издавачи уџбеника (члан 12)

Чланом 12. Нацрта закона дефинисан је појам издавача уџбеника, (јавни и приватни издавач) и прописано да се издавањем приручника и наставних материјала поред издавача могу бавити удружења стручних школа, удружења школа које реализују програм основног образовања одраслих, удружења школа за ученике са сметњама у развоју и инвалидитетом, као и струковно удружење дефектолога. Циљ давања могућности свим наведеним субјектима да се баве издавањем уџбеника је подстицање и охрабривање струке да се укључи у израду приручника и наставних материјала и на тај начин омогући већи квалитет и доступност.

Ставом 2. овог члана, прописана је обавеза јавног издавача да припрема рукописе уџбеника за све предмете у основној школи и дидактичка средства за припремни предшколски програм, на српском и на језику националне мањине, као и уџбенике који се штампају са прилагођеним садржајем и/или форматом за ученике са инвалидитетом и сметњама у развоју, осим за ученике у инклузивном образовању. Прописивањем наведене обавезе јавног издавача извршено је усклађивање са постојећим прописима, најпре са Законом о јавним предузећима („Службени гласник РС“, бр. 119/12 и аутентично тумачење - 116/13) којим је, поред осталог, прописано да је издавање уџбеника делатност од општег интереса. Такође сходно одредбама Устава Републике Србије и Закона о основама система образовања и васпитања, основно образовање и припремни предшколски програм су обавезни. Утврђивањем обавезе јавног издавачу да припрема рукописе уџбеника за све предмете у основној школи, дидактичка средства за припремни предшколски програм на српском и на језицима националних мањина, као и уџбенике који се штампају са прилагођеним садржајем и/или форматом за ученике са инвалидитетом и сметњама у развоју, осим у за ученике у инклузивном образовању, обезбеђује се доступност уџбеника за сву децу и ученике. Нарочито је значајна чињеница да ће јавни издавач бити у обавези да припреми уџбенике односно дидактичка средства за све наведене категорије ученика, и то одмах по расписаном јавном позиву, а неће се чекати тренутак да уџбеник уђе у Каталог па да се онда преводи на језик националне мањине, односно прилагођава садржај и/или формат. Овакво решење гарантује да ће националне мањине, као и ученици са сметњама у развоју и инвалидитетом, имати барем један уџбеник из сваког предмета по истој малопродајној цени као и уџбеник на српском језику.

Друга значајна новина која се тиче издавача уџбеника, у односу на важећи закон, је укидање дозволе за издавање уџбеника-лиценце, а једини услов је да је правно лице регистровано за обављање издавачке делатности.

3. Припремање уџбеника (чл. 13–19)

Чланом 13. Нацрта закона дефинисан је појам, поступак, надлежност и рокови за доношење као и објављивање Плана уџбеника.

Новину представља одредба која предвиђа да се Планом уџбеника, поред уџбеника/уџбеничких комплекта по предметима, областима и нивоима образовања, за стручне предмете у стручним школама, за полазнике у основном образовању одраслих и образовање ученика са сметњама у развоју који се користе у образовно-васпитном раду, поред уџбеника, Планом уџбеника може прописати и приручник и наставни материјал.

Такође, новина је и одредба којом се утврђује подељена надлежност за доношење плана уџбеника између Националног просветног савета, који доноси план уџбеника за све области и нивое образовања, осим за стручне предмете у стручним школама за које план уџбеника доноси Савет за стручно образовање и образовање одраслих, ради усклађивања са изменама Закона о основама система образовања и васпитања

Циљ ове одредбе је да се, у случају непостојања уџбеника или непостојања одговарајућег уџбеника, предвиди могућност штампања и употребе приручника и наставног материјала, будући да је поступак њиховог одобравања краћи и флексибилнији, те да захтев за њихово издавање издавач може да подноси сваке године.

Треба напоменути да приручник и наставно средство никако не представљају замену за уџбеник, већ алтернативу уколико уџбеник не постоји или је застарео, која ће омогућити деци, ученицима и полазницима да користе адекватно и квалитетно наставно средство.

Прописано је и да, уколико Надлежни савет (Национални просветни савет или Савет за стручно образовање и образовање одраслих) не донесе план уџбеника у року од 45 дана од дана када му Завод достави предлог, министар доноси план уџбеника.

Чланом 14. Нацрта закона утврђена је садржина плана уџбеника. Новину у односу на важећи закон представља утврђивање препорученог броја страна, односно обима уџбеника.

Циљ прописивања препорученог броја страна, односно обима уџбеника је да се избегне непотребно оптерећивање уџбеника непотребним и сувишним садржајем, већ да се евентуално сваки додатни садржај уврсти у електронски додатак уз уџбеник. О препорученом броју страна, односно обима уџбеника одлуку ће свакако донети струка.

Намера ове одредбе није да паушално одреди број страна као што се паушално не одређује број часова наставе за поједине предмете. Број часова је дефинисан за сваки предмет и наставник не може повећавати или смањивати потребан број часова без обзира на своју аутономију у одабиру метода рада. Уџбеник прати план и програм и на основу тога може се дати препоручен обим уџбеника. Поред тога, важно је напоменути да се за сваки уџбеник препоручује електронски додатак који би требало да буде намењен ученику за самостални рад. На тај начин број, нпр. задатака из математике никако није ограничен већ, напротив, повећан.

Члан 15. Нацрта закона утврђује појам, поступак и надлежност за доношење Стандарда квалитета уџбеника, и обавеза да уџбеник мора да буде усклађен са Стандардима квалитета уџбеника и који се односе на садржину, педагошко-психолошке захтеве, дидактичку и методичку обраду, језичке захтеве, израду, графичку, ликовну и техничку опремљеност уџбеника, зависно од облика, медија и намене.

Стандарди квалитета и упутство о њиховој примени утврђују се за: уџбеник, електронски додатак, приручник и наставне материјале, уџбенике, приручнике и наставне материјале за који се штампају са прилагођеним садржајем и/или форматом за ученике са сметњама у развоју и инвалидитетом, за додатно наставно средство, дидактичко и дидактичко игровно средство.

Новину у овом члану представља одредба којом је прописано да испуњеност Стандарда квалитета представља основ за доношење, не само стручне оцене квалитета рукописа уџбеника, већ и стручног мишљења о рукопису приручника и наставног материјала, додатног наставног средства, дидактичког и дидактичког игровног средства и приручника за наставнике, као и експертског мишљења

Члан 16. Нацрта закона прописује да Министарство, сваке четврте године расписује јавни позив за подношење захтева за одобравање уџбеника, а изузетно и ван овог рока у случају доношења новог наставног плана и програма, Министарство расписује јавни позив за подношење захтева за одобравање уџбеника, водећи рачуна о роковима потребним за израду новог уџбеника, као и почетку примене новог наставног програма. рок за израду новог уџбеника не може бити краћи од 60 дана.

Нацртом је прописана садржина јавног позива, као и да се расписује до 1. марта године у којој се објављује Листа одобрених уџбеника (у даљем тексту: Листа).

Сви уџбеници за које је расписан јавни позив и који су одобрени биће уврштени на листу истовремено, како би се обезбедила истовремена доступности података о одобреним уџбеницима, чиме ни један издавач неће бити у предности, односно неће бити оштећен због ранијег, односно каснијег уврштавања на Листу, а Листа се такође објављује на званичној интернет страници Министарства, најкасније до 31. децембра школске године у којој се објављује Каталог уџбеника.

Нацртом закона таксативно су наведени подаци које Листа садржи.

Новину представља одредба којом је прописано да је издавач дужан да у року од осам дана од дана објављивања Листе, достави свим школским управама најмање један примерак уџбеника, ради обезбеђивања доступности уџбеника школама у поступку избора уџбеника, као и одредба којом је утврђено да, уколико на јавни позив из овог члана ниједан издавач не поднесе захтев за одобравање уџбеника, односно приручника и наставног материјала, Министарство налаже јавном издавачу да припреми недостајуће уџбенике, и одређује рок у којем је обавезан да поднесе захтев за њихово одобравање.

Члан 17. Нацрта закона дефинише појам и начин попуњавања Каталога уџбеника.

За разлику од решења у важећем Закону, по којем се сви одобрени уџбеници објављују у Каталогу, Нацрт закона прописује да се у Каталог се увршћују уџбеници за исти предмет у истом разреду које су изабрале школе које похађа најмање 5% ученика одређене генерације. Уколико је након изјашњавања школа изабрано више од шест уџбеника са процентом већим од 5%, у Каталог се увршћује шест уџбеника са највећим процентом. Уколико је након изјашњавања школа изабрано мање од три уџбеника са процентом већим од 5%, у Каталог се увршћују три уџбеника са највећим процентом;

Такође, прописано је да уколико су након расписаног јавног позива одобрена само три уџбеника, сва три ће аутоматски бити уврштени у Каталог, независно од избора школа, као и уџбеник чији је садржај и формат прилагођен ученицима са сметњама у развоју и уџбеник чији формат односно писмо је прилагођено ученицима са инвалидитетом.

За наставу која се изводи на језику националне мањине, у Каталог се увршћују сви одобрени уџбеници за наставу на језику и писму националне мањине и уџбеници чији је садржај и формат прилагођен ученицима са сметњама у развоју, односно чији је формат односно писмо прилагођено ученицима са инвалидитетом, који се налазе на листи.

Нацртом је дефинисан појам „одређена генерација ученика” под којом се сматрају сви ученици на територији Републике Србије који похађају наставу из предмета за који се бира уџбеник у школској години у којој се објављује Каталог. То

значи да се за сваки уџбеник који се бира, под „одређеном генерацијом” подразумевају сви ученици који похађају наставу из тог предмета у школској години у којој школа бира уџбеник.

Каталог се објављује најкасније до 20. априла школске године у којој се објављује Листа, на званичној интернет страници Министарства и у „Службеном гласнику Републике Србије – Просветном гласнику”, а уџбеници одобрени и изабрани након доношења новог наставног плана и програма, накнадно се увршћују у Каталог.

Поред тога, таксативно су наведени који подаци се уносе у Каталог и прописано да Министарство води и електронски регистар, који поред података из Каталога, садржи и податке о називу школа и броју ученика који користе уџбенике.

Прописана је забрана да школа користи уџбенике који нису уврштени у Каталог.

Члан 18. Нацрта закона прописује да Министарство по потреби објављује јавни позив за подношење захтева за одобравање приручника и наставних материјала, те да тај јавни позив садржи податке о наслову приручника и наставних материјала, по нивоима образовања, врсти школе, разредима и предметима, облику, највишој малопродајној цени приручника и наставних материјала, медију, језику и писму на ком се штампа, начин и рок за подношење захтева.

Овај члан уводи појам Каталога приручника и наставних материјала, који садржи одобрене приручнике и наставне материјале за стручне предмете у стручним и уметничким школама, приручнике и наставне материјале за образовање одраслих и приручнике и наставне материјале за ученике и одрасле са сметњама у развоју и инвалидитетом.

Каталог приручника и наставних материјала објављује се и редовно ажурира на званичној интернет страници Министарства, Савета за стручно образовање и образовање одраслих и Завода за унапређивање образовања и васпитања.

Прописана је и забрана школи да користи приручник и наставни материјал који није уврштен у овај Каталог.

Члан 19. Нацрта закона уводи нови појам – Листу додатних наставних средстава, наставних помагала, дидактичких средстава и дидактичких игровних средстава.

Значајно је поменути да је овим чланом предвиђено да уџбенике који су у Листи, а нису уврштени и Каталог, на захтев издавача, школе, односно наставници могу користити као додатно наставно средство.

Ова листа се објављује и редовно ажурира на званичној интернет страници Завода, а садржај Листе таксативно је наведен.

4. Одобравање уџбеника, приручника и наставних материјала, додатних наставних средстава, наставних помагала, дидактичких средстава и дидактичких игровних средстава (чл. 20–32)

Члан 20. Нацрта закона прописује да се захтев за одобравање уџбеника подноси на основу Јавног позива којим се утврђује рок за подношење захтева за одобравање уџбеника.

Такође, издавачима је омогућено да мимо објављеног Јавног позива, могу да поднесу захтев за одобравање уџбеника, сваке године у року од 30 дана, почев од 1. септембра, осим у школској години у којој се објављује Јавни позив и школској години у којој се објављује Листа, а ови уџбеници моћи ће да се користе као додатно наставно средство, а биће уврштени у Листу одобрених уџбеника након објављивања наредног Јавног позива. Ново решење у односу на важећи закон преставља обавеза издавача да обезбеди да достављени материјал не садржи име аутора.

Такође, овим чланом прописано је да елаборат који издавач доставља, обавезно садржи референце и истраживања која су коришћена у припреми рукописа, као и опис електронског додатка и начин на који ће издавачи пратити квалитет уџбеника.

Новина је и обавеза издавача да приликом достављања захтева за одобравање уџбеника достави и следећих пет сагласности: да ће штампати уџбеник на језику националне мањине у случају избора тог уџбеника; да ће у случају избора тог уџбеника, исти штампати са прилагођеним садржајем и/или форматом за ученике са сметњама у развоју који похађају наставу у школама за ученике са сметњама у развоју и инвалидитетом; да ће у случају избора тог уџбеника, исти штампати у прилагођеном формату за ученике са инвалидитетом који похађају наставу у школама за ученике са сметњама у развоју и инвалидитетом и инклузивном образовању; да ће омогућити наставницима ученика у инклузивном образовању да без накнаде користе садржаје уџбеника који је изабрала њихова школа ради прилагођавања уџбеника према индивидуалном образовању за ученике са сметњама у развоју, као и сагласност издавача да се његов уџбеник уврсти у Каталог, уколико буде изабран у складу са овим законом.

Циљ оваквог решења је подизање друштвене одговорности издавача, будући да је област издавања уџбеника делатност од јавног значаја, те да издавање уџбеника првенствено подразумева обезбеђивање једнаке доступности квалитетног уџбеника за све ученике, без обзира на тираж и профитабилност издавања појединих уџбеника, као што су уџбеници на језику и писму појединих националних мањина и уџбеници чији садржај и/или формат је прилагођен ученицима са сметњама у развоју и инвалидитетом.

Као један од механизма за избегавање сукоба интереса прописана је и обавеза издавача, да приликом подношења захтева за одобравање уџбеника, достави изјаву о томе да ли је неко од чланова Листе оцењивача аутор тог издавача, запослен, ангажован, пословно повезан са тим издавачем, укључујући и друге облике плаћене сарадње.

За разлику од важећег законског решења, нису предвиђена обавеза издавача да уз рукопис доставља три појединачне и заједничку рецензију.

Значајно поједностављење процедуре и рокова представља одредба којом је прописано да уколико издавач подноси захтев за одобравање уџбеника који је уврштен у важећу Листу, а није дошло до промене наставног плана и програма за тај предмет, сходно се примењују одредбе овог закона које се односе на ново издање уџбеника, осим одредаба које се односе на плаћање таксе.

Овим чланом посебно је уређено и подношење захтева за одобравање превода уџбеника који је већ одобрен на српском језику на језик и писмо националне мањине, као и одобравање прилагођавање садржаја и/или формата одобреног уџбеника за ученика са сметњама у развоју који похађају школу за ученике са сметњама у развоју и инвалидитетом, те да се на одобравање ових уџбеника сходно примењују поједине одредбе које се односе на ново издање уџбеника.

Овим чланом прописана је и обавеза издавача да уз захтев за одобравање уџбеника достави и доказ о уплаћеној такси за стручну оцену квалитета рукописа уџбеника, чију ће висину утврдити министар. На овај начин избегава се ситуација да се средствима републичког буџета финансирају стручњаци који прегледају уџбенике, чијим издавањем издавачи остварују профит, што је случај према важећем закону.

Члан 21. Нацрта закона дефинисан је појам Листе оцењивача уџбеника, у коју се, на основу јавног позива коју расписује министар, бирају лица са одговарајућим образовањем и компетенцијама која ће учествовати у оцењивању квалитета рукописа уџбеника.

Избор лица која се пријаве на јавни позив, врши министар, на Нацрт посебне комисије сачињене од 11 чланова, именованих на Нацрт Националног просветног савета, Савета за стручно образовање и образовање одраслих, Завода за унапређивање образовања и васпитања, Покрајинског завода, Покрајинског секретаријата и Министарства, који обавезно морају бити стручњаци из области образовања и васпитања.

Прописивањем обавезе да се на званичној интернет страници Министарства објављују: име и презиме оцењивача; степен и врста њиховог образовања; њихова стручна биографија, као и ниво образовања и предмет за који је изабран као оцењивач, обезбеђена је доступност података јавности о лицима која ће давати стручну оцену квалитета рукописа уџбеника.

Квалитетнији поступак и уједначеност оцењивања постигнута је прописивањем одредбе којом је утврђено да ће једна Комисија за оцену рукописа бити формиране за сваки предмет по нивоима и врсти образовања.

У Листу оцењивача бирају се лица са одговарајућим високим образовањем за одговарајући предмет односно стручну област (стручњак), лица са одговарајућим компетенцијама из области методике струке/одговарајућег предмета/области (методичар), наставник (практичар) и лица са компетенцијама у складу са специфичним потребама одређеног предмета, стручне области, односно нивоа образовања, врсте уџбеника, узраста, потреба и могућности ученика (психолог, дефектолог, андрагог, стручњак за информационо-комуникационе технологије, лингвиста за страни језик и језике националних мањина и сл).

Завод од чланова Листе оцењивача формира Комисију за оцену рукописа (у даљем тексту: Комисија), за сваки предмет по нивоима и врсти образовања, у коју се обавезно именује најмање по један стручњак, методичар и наставник-практичар и најмање један члан који је запослен у Заводу, односно Покрајинском заводу, а по потреби могу бити именовани и психолог, дефектолог, андрагог, стручњак за информационо-комуникационе технологије, лингвиста за страни језик и језике националних мањина и слично.

Овај члан садржи овлашћење министра да пропише начин и поступак избора лица на Листу оцењивача, програм обуке за оцењиваче, етички кодекс лица која учествују у поступку одобравања и експертизе уџбеника и поступак именована чланова Комисије.

Члан 22. Нацрта закона прописује да стручну оцену квалитета рукописа уџбеника, уместо Завода даје Комисија за оцену рукописа у року од 90 дана од дана пријема рукописа. Стручна оцена мора да садржи позив на испуњеност Стандарда квалитета уџбеника који су прописани подзаконским актом из члана 15. став 3. Закона

Комисију именује Завод од чланова Листе оцењивача и једног представника Завода.

Пре него што достави Заводу стручну оцену, Комисија може једном вратити рукопис издавачу ради исправке недостака у року од осам дана од дана пријема, а овај рок урачунава се у рок од 90 дана.

На основу стручне оцене коју доставља Комисија, Завод министру и издавачу доставља Нацрт да се уџбеник одобри односно да се захтев за одобравање одбије, заједно са стручном оценом у прилогу.

Нацртом је прописано да стручна оцена мора бити образложена, а транспарентност се обезбеђује одредбом којом је утврђено да се све стручне оцене објављују на званичној интернет страни Завода, истовремено са Листом уџбеника.

Нацрт предвиђа решење и у случају да Завод не достави министру и издавачу Нацрт. У том случају министар ће затражи од Завода да му достави стручну оцену

Комисије и на основу ње донеће решење, а уколико је стручна оцена негативна, министар ће је доставити издавачу како би могао да поднесе захтев за експертизу.

Имајући у виду да издавач доставља уз захтев за одобравање уџбеника, рукопис који не садржи име аутора, дужан је да Министарству достави имена аутора уџбеника у року од три дана од дана пријема Стручне оцене, а уколико издавач подноси захтев за експертизу у року од три дана од дана пријема експертског мишљења.

Како би се спречио недозвољени утицај на чланове Комисије у току поступка давања стручне оцене квалитета рукописа уџбеника, овим чланом забрањено је издавачима да контактирају чланове Комисије у току овог поступка.

Овај члан садржи овлашћење министра да пропише ближе услове у погледу доношења Стручне оцене.

Чланом 23. Нацрта закона прописује се да захтев за одобравање приручника и наставних материјала издавач подноси Министарству, односно покрајинском органу надлежном за послове образовања, а додатно наставно средставо, наставна помагала, дидактичка средстава и дидактичка игровна средства Заводу, односно установи надлежној за послове унапређења и развоја стручно-истраживачког рада у области предшколског, основног и средњег образовања и васпитања на територији аутономне покрајине (у даљем тексту: Покрајински завод).

Овим чланом јасно су разграничене надлежности између републичких и покрајинских органа и установа.

Прописано је овлашћење министра да утврди висину таксе за стручно мишљење.

Чланом 24. Нацрта закона прописује поступак одобравања приручника и наставних материјала, додатних наставних средстава, наставних помагала, дидактичких средстава и дидактичких игровних средстава, јасно разграничавајући надлежност Министарства и Покрајинског секретаријата.

Овај члан садржи овлашћење министра да подзаконским актом пропиште начин и поступак давања стручног мишљења у поступку одобравања приручника и наставних материјала, додатних наставних средстава, наставних помагала, дидактичких средстава и дидактичких игровних средстава.

Чланом 25. Нацрта закона прописан је поступак експертизе рукописа уџбеника.

Дефинисано је подношење захтева за експертизу, надлежност за поступање и рокови у поступку давања експертског мишљења. Новина у односу на досадашње законско решење је подељена надлежност између савета, и тако да Национални просветни савет образује стручну комисију за основну школу и општеобразовне предмете у средњој школи, а Савет за стручно образовање и образовање одраслих за стручне предмете у стручним школама.

Стручна комисија образује се од чланова Листе оцењивача, који нису били чланови Комисије за које је поднет захтев за експертизу. Поступак експертизе рукописа уџбеника спроводи се сходно одредбама подзаконског акта којим ће бити прописан начин и поступак давања Стручне оцене.

Циљ овог решења је увођење обавезности лицима која дају експертско мишљење, да у том поступку поштују одредбе које се односе на начин и поступак давања стручне оцене, чиме ће се повећава квалитет овог другостепеног поступка.

Поступак експертизе утврђен овим чланом сходно се примењује и на експертизу рукописа приручника и наставног материјала.

Такође, прописано је да министар прописује висину таксе за трошкове експертизе које сноси издавач, те да та средства представљају приход буџета Републике Србије.

Чланом 26. Нацрта закона уређује се сукоб интереса у поступку давања Стручне оцене и експертизе. Лица која учествују у наведеним поступцима пре почетка рада потписују изјаву којом потврђују да нису аутори уџбеника за основну и средњу школу, да нису запослени, ангажовани или пословно повезани са издавачем уџбеника, укључујући и друге облике плаћене сарадње, односно да нису повезани са одговорним лицем издавача, односно да не постоје други законом прописани услови за њихово изузеће. Прописан је и поступак и надлежност за утврђивање постојања сукоба интереса.

Прописано је брисање са Листе оцењивача и забрана поновног именовања лица за које се утврди да је дао нетачну изјаву из члана 21. став 5. овог нацрта закона и става 1. овог члана.

Чланом 27. Нацрта закона утврђена је надлежност за одобравање уџбеника на српском језику, уџбеника за верску наставу и уџбеника на језику националне мањине

Овим чланом извршено је усаглашавање са Законом о основама система образовања и васпитања у погледу надлежности за предлагање одобравања уџбеника.

Чланом 28. Нацрта закона прописано је да министар одобрава приручнике и наставне материјале, на предлог Завода, као и да Завод одобрава додатна наставна средства, наставна помагала, дидактичка средства и дидактичка игровна средства.

Чланом 29. Нацрта закона утврђена је надлежност за у поступку одобравања уџбеника, приручника и наставних материјала, додатних наставних средстава, наставних помагала, дидактичких средстава и дидактичких игровних средстава на језику и писму националне мањине на територији аутономне покрајине.

Надлежност аутономне покрајине односи се само на националне мањина чији национални савети имају седиште на њеној територији.

Чланом 30. Нацрта закона прописана је садржина решења о одобравања рукописа уџбеника, а одредбе овог члана сходно се примењују и на приручнике и наставне материјале, додатна наставна средства, наставна помагала, дидактичка средства и дидактичка игровна средства.

Чланом 31. Нацрта закона прописана је садржина решења о одбијању захтева одобравања рукописа уџбеника, а одредбе овог члана сходно се примењују и на приручнике и наставне материјале, додатна наставна средства, наставна помагала, дидактичка средства и дидактичка игровна средства..

Чланом 32. Нацрта закона утврђени су случајеви у којима се поступак одобравања уџбеника обуставља, односно повлачи из употребе, уколико су претходно одобрени.

О обустави поступка одобравања, односно повлачењу уџбеника министар доноси закључак о обустављању поступка, односно решење о повлачењу уџбеника која су коначна у управном поступку.

5. Избор уџбеника, одређивање максималне цене, праћење и вредновање (чл. 33–36)

Члан 33. Нацрта закона, представља значајну новину у односу на избор уџбеника који је прописан важећим законом.

За разлику досадашњег решења, прописано је да школа са Листе одобрених уџбеника бира уџбенике који ће се користити наредне четири школске године. Школа бира најмање три уџбеника за сваки предмет у сваком разреду, које рангира према приоритету у посебном списку, која је саставни део одлуке о избору уџбеника, а уколико се на листи налази три или мање уџбеника школа бира један уџбеник, о чему обавештава Савет родитеља.

Одлуку о избору уџбеника, као и у важећем закону, доноси наставничко веће на образложен Нацрт стручних већа за области предмета, односно стручних актива наставника разредне наставе, укључујући и уџбенике за наставу на језику националне мањине и уџбенике са прилагођеним садржајем и/или форматом, док ученици са сметњама у развоју и инвалидитетом у инклузивном образовању, користе уџбенике које је изабрала школа.

На овај начин, избор уџбеника се може ускладити са доношењем школског програма, који се по правилу доноси сваке четврте године. Такође, избор уџбеника на четири године знатно олакшава поступак куповине и дистрибуције уџбеника, будући да ће се исти уџбеници користити четири године.

Такође, новина је и да се у свим одељењима истог разреда исте школе, за исти наставни предмет по правилу користи се исти уџбеник једног издавача. Изузетак су ситуације када у одељењу има ученика који похађају део наставе на језику националне мањине.

На исти начин бирају се уџбеници за ученике који похађају наставу на језику националне мањине и ученике са сметњама у развоју и инвалидитетом који похађају школе за ученике са сметњама у развоју и инвалидитетом.

У случају да уџбеник који је изабрала школа не буде објављен у Каталогу, школа има обавезу да у року од пет радних дана од дана објављивања Каталога, изабере други уџбеник који је објављен у Каталогу и о томе обавести Министарство.

За случај да на Листи нема одобрених уџбеника за наставу на језику и писму националне мањине, односно уџбеника са прилагођеним садржајем и/или форматом, предвиђено је да је издавач чији уџбеник има највећи проценат у Каталогу, обавезан да тај уџбеник преведе на одговарајући језик националне мањине, односно да обезбеди уџбеник са прилагођеним садржајем и/или форматом.

Циљ наведеног решења је да се у недостатку уџбеника који је оригинално припремљен на језику националне мањине, односно чији је садржај и/или формат прилагођен ученицима са сметњама у развоју и инвалидитетом, обезбеди одговарајући уџбеник у што краћем року. Овако изабране уџбенике штампаће за наредне четири школске године један издавач, и то онај који има највећи проценат тог уџбеника на српском језику у Каталогу, што ће смањити трошкове израде ових уџбеника.

Да би се у ситуацији када школа није доставила одлуку о избору уџбеника у предвиђеном року, избегла могућност да ученици не знају које ће уџбенике користити, Министарство доноси одлуку о уџбеницима који ће се користити у тој школи, тако што бира уџбенике који су најзаступљенији на територији школске управе којој припада та школа.

Прописано је да коначну одлуку о уџбеницима који ће се користити у школи наредне четири школске године, школа објављује на огласној табли и обавезујућа је. Такође, предвиђено је да школа у својој документацији трајно чува списак изабраних уџбеника, заједно са образложеним Нацртом

Новина је и обавеза школе да податке о уџбеницима које је изабрала да користи уноси у електронски регистар уџбеника, у складу са овим законом.

Чланом 34. Нацрта закона уважене су препоруке које је на одредбе важећег закона које се односе на избор уџбеника дала Агенције за борбу против корупције.

Предвиђено је да наставник чини тежу повреду радне обавезе уколико од ученика захтева да купи додатно наставно средство. Полазећи од чињенице да је Планом уџбеника прописан садржај уџбеничког комплета који је обавезан за сваки предмет, поставља се питање оправданости коришћења додатног наставног средства, посебно имајући у виду да су наставници претходно изабрали одговарајући уџбеник/уџбенички комплет.

Акцент ове одредбе је на забрани да наставник захтева куповину наставног средства које није обавезно и тако излаже родитеље додатним трошковима. Међутим, додатно наставно средство које предложи наставник се може користити, уколико се сви родитељи ученика у одељењу писмено са тим сагласе.

Међутим, наведена одредба не спречава наставника да уколико сматра да коришћење додатног наставног средства може унапредити образовно-васпитни рад, наставник исти користи у реализацији наставе, али не може захтевати од ученика да то додатно наставно средство купи.

Овим чланом прописана је и забрана издавачу да учини, а школи, предшколској установи или запосленом да прими сваку донацију, поклон или репрезентацију, учињену на непосредан или посредан начин, у било ком износу или облику, али је прецизирано да се донацијом, поклоном или репрезентацијом не сматра представљање уџбеника у трајању од највише једног радног дана које мора бити реализовано у просторијама школе и репрезентације мале вредности (оловке, календари, блокови за писање), као и бесплатни примерци уџбеника које издавач даје у поступку избора уџбеника.

Имајући у виду да се уџбеници набављају од различитих издавача прописано је да школа, уз сагласност Савета родитеља, може без накнаде, да помогне у обезбеђивању свих изабраних уџбеника, уколико се тиме родитељима олакшава прибављање уџбеника.

Члан 35. Нацрта закона уводи нови институт – НАЈВИШУ малопродајну цену уџбеника и приручника и наставних материјала са ПДВ-ом.

Полазећи од чињенице да су сви одобрени уџбеници усклађени са Стандардима квалитета, те да избор уџбеника врше наставници, а плаћају их родитељи или држава, предвиђено је да министар, уз претходно прибављено мишљење министарства надлежног за послове трговине доноси одлуку о највишој малопродајној цени уџбеника која ће бити исказана са ПДВ-ом. Овим решењем штити се интерес родитеља и спречава могућност да неки родитељи због избора доста скупљег уџбеника од стране наставника имају несразмерно веће трошкове.

Циљ ове одредбе није „јефтин уџбеник”, нити умањење профита издавача, већ да се на основу јасних параметара утврди највиша малопродајна цена, јер је у досадашњој примени закона дешавало да различита одељења истог разреда у школи плаћају различите цене комплекта уџбеника.

Предвиђено је да се максимална малопродајна цена утврђује сваке године најкасније до 15. марта текуће године за наредну школску годину. У години када се објављује Листа, максимална малопродајна цена се објављује у тренутку објављивања јавног позива, тако да родитељи и школе имају информацију о цени приликом избора уџбеника.

Треба напоменути да уколико највиша цена не би била утврђена, издавачи би без оправданих разлога могли сваке године да повећају цену уџбеника, које родитељи морају да купе у наредне четири школске године. Овај члан прописује да највиша малопродајна цена уџбеника и приручника и наставних материјала, који се штампа на језику националне мањине, односно са прилагођеним садржајем и/или форматом за ученике са сметњама у развоју и инвалидитетом, не може бити већа од највише малопродајне цене уџбеника и приручника и наставних материјала на српском језику који је преведен, односно чији се садржај и/или формат прилагођава.

Прописано је овлашћење министра надлежног за послове образовања и министра надлежног за послове трговине да заједнички прописују критеријуме за формирање највише малопродајне цене уџбеника, приручника и наставних материјала са ПДВ-ом.

Члан 36. Нацрта закона уводи обавезу издавачима уџбеника да кроз унутрашњи систем контроле прате квалитет својих уџбеника и евиденцију о том праћењу стављају на увид јавности.

Поред издавача, квалитет уџбеника и резултате коришћења уџбеника у образовно-васпитном раду континуирано прати Завод.

6. Издавање уџбеника (чл. 37–39)

Чланом 37. Нацрта закона утврђени су рокови у којима је Министарство обавезно да достави издавачима обавештење о исходу избора уџбеника који могу бити увршени у Каталог, као и обавеза издавача да у року од седам дана од дана пријема овог обавештења за сваки уџбеник достави Министарству меницу евидентирану у регистру меница који води Народна банка Србије и која важи четири године, у висини износа који покрива цену тиража тог уџбеника за једну школску годину.

Нацртом је прецизирано да се под тиражем подразумева број уџбеника потребан за све ученике који похађају школе које су изабрале тај уџбеник пре објављивања Каталога, за једну школску годину.

Уколико издавач не достави меницу уџбеник неће бити уврштен у Каталог, а школе које су изабрале уџбеник тог издавача користиће следећи изабрани уџбеник који се налази у Каталогу, а уколико у Каталогу односно у Листи нема другог одобреног уџбеника за тај предмет, Министарство ће наложити јавном издавачу да припреми недостајући уџбеник и одредити рок у којем је обавезан да поднесе захтев за одобрење тог уџбеника.

Сврха овог решења јесте да гарантује да ће уџбеници бити доступни ученицима у периоду за који је изабрани уџбеник одобрен.

Јавно предузеће „Завод за уџбенике“ је основала Влада Републике Србије одлуком („Службени гласник РС“, бр. 44/06, 114/06 и 51/13) да би се бавило издавањем уџбеника, а чланом 2. став 1. Закона о јавним предузећима („Службени гласник РС“, бр. 119/12 и аутентично тумачење - 116/13) прописано да је издавање уџбеника делатност од општег интереса.

Такође ставом 5. тачка 8) овог члана прописана је и обавеза свих издавача да уплате средства у висини од 3% од нето профита оствареног од продаје уџбеника у претходној календарској години најкасније до 31. марта текуће године.

Имајући у виду досадашњу праксу и недостатак уџбеника на језицима и писму за одређене националне мањина и уџбеника за децу и ученике са инвалидитетом и сметњама у развоју, као и обавезу државе да свима обезбеди једнаку доступност образовању, овом одредбом уводи се обавеза свих издавача да учествују у финансирању губитка које јавни издавач има у овом процесу, будући да је једини који има обавезу да ове уџбенике припрема. Учешће издавача у финансирању наведених губитака јавног издавача прописано је у висини од 3% од нето профита оствареног од продаје уџбеника у претходној календарској години.

Напомињемо да је важећим законом такође прописана оваква обавеза издавача и она је подзаконским актом који уређује нискотиражне уџбенике одређена у проценту од 1% нето профита оствареног од продаје уџбеника у претходној календарској години.

Средства ће се уплаћивати на посебан подрачун Министарства најкасније до 31. марта текуће године за претходну календарску годину.

Како се овде ради о значајним средствима без којих би увелико било отежана припрема и штампање уџбеника на језицима мањина уџбеника за децу и ученике са инвалидитетом и сметњама у развоју, уводи се посебна меница којом се гатрантује да ће издавач испунити своју обавезу.

Сматрамо да је овакво средство обезбеђења сврсисходније од прописивања казних одредби или повлачења уџбеника у случају да издавач не уплати средства за ову намену. Средства ће се користити како би се јавном издавачу надокнадила разлика између малопродајне цене и цене израде уџбеника на језицима мањина и уџбенике за ученике са инвалидитетом и сметњама у развоју а евентуални вишак средства Министарство ће користити за финансирање, односно суфинансирање набавке уџбеника у складу са чланом 9. овог закона.

Сходно томе, одредбе предлога закона које дају већа права јавном издавачу него приватним издавачима, а ради се о одредбама које представљају изузетак, треба посматрати као механизам државе да у случају да ниједан издавач не обезбеди уџбенике ипак омогући услове за одвијање наставног процеса, посебно имајући у виду да Министарство нема механизме да наложи приватном издавачу да обезбеди недостајући уџбеник.

Средства за покривање трошкова израде и штампања недостајућих уџбеника, Министарство ће јавном издавачу обезбедити из средстава из менице коју је дужан да достави сваки издавач, а коју ће активирати уколико тај издавач не обезбеди уџбеник према исказаним потребама школе, односно уколико не обезбеди превод уџбеника на језик и писмо националне мањине и уџбеник са прилагођеним садржајем и/или форматом за ученике са сметњама у развоју и инвалидитетом, у складу са законом.

Такође предвиђена је могућност да, уколико ни један издавач по објављеном Јавном позиву не поднесе захтев за одобравање одређеног уџбеника на српском језику и језику и писму националне мањине, Министарство наложи јавном издавачу да припреми недостајући уџбеник, а одредбама члана 10. овог закона прописано је Влада може одлуком одреди износ средстава из буџета Републике Србије ради финансирања, односно суфинансирања припреме и/или набавке и доделе недостајућих уџбеника.

Дефинисане су обавезе издавача чији је уџбеник уврштен у Каталог, и то да је дужан да: објави уџбеник према одобреном рукопису, обезбеди уџбенике у довољном броју примерака према исказаним потребама школа и корисника, за четири наредне школске године од године у којој је објављен Каталог, обезбеди уџбенике на језику и писму националне мањине и уџбеник са прилагођеним садржајем и/или форматом за ученике са сметњама у развоју и инвалидитетом, уколико се изабере уџбеник тог издавача у довољном броју примерака према исказаним потребама школа и корисника за наредне четири школске године од године у којој је објављен Каталог, учини уџбенике доступним продајној мрежи, најкасније до 15. августа текуће за наредну школску годину, учини доступним продајној мрежи превод одобреног уџбеника са српског на језик и писмо националне мањине и одобрени уџбеник који се штампа са прилагођеним садржајем и/или форматом, до почетка наредне школске године, примерак уџбеника из Каталога достави Заводу и библиотекама високошколских установа који реализују студијске програме за образовање наставника, најкасније до 15. августа године у којој је уџбеник објављен у Каталогу и да прати квалитет својих уџбеника и мишљења њихових корисника, као и да евиденцију о том праћењу стављају на увид јавности за сваку школску годину, најкасније у року од шест месеци од дана завршетка школске године.

Чланом 38. Нацрта закона утврђена је садржина уџбеника одобреног у Каталогу, а ова одредба се сходно примењује и на садржину приручника и наставних материјала, додатних наставних средстава, наставних помагала, дидактичких средстава и дидактичких игровних средстава.

Чланом 39. Нацрта закона, дефинисан је појам новог издања уџбеника које се штампа са непромењеним садржајем и утврђени су услови у којима се измене и/или допуне не сматрају променом садржаја.

У односу на важећи закон, новину представља могућност да се уџбеник може издати као ново издање уколико се унапређивање дидактичког обликовања уџбеника којим се мења, односно допуњује највише до 5% садржаја, с тим да старо издање овог уџбеника остаје у употреби.

Циљ оваквог решења је да се издавачу омогући дидактичко унапређивање садржаја уџбеника и пре истека периода од четири године за који је уџбеник изабран. Међутим, претходно издање уџбеника остаје у употреби како би се спречило да издавачи сваке године издају ново издање уџбеника и тиме приморавају родитеље да сваке школске године купују ново издање уџбеника.

Утврђени су рокови за подношење захтева, садржај прилога који се подносе уз захтев, као и надлежност за доношење решења о да ли ће бити одобрено ново издање уџбеника.

Овим чланом утврђен је поступак одобравања новог издања уџбеника.

7. Повлачење уџбеника из употребе (члан 40)

Чланом 40. Нацрта закона утврђени су случајеви у којима се одобрени уџбеник повлачи из употребе, поступак повлачења, као и обавезе издавача чији се уџбеник повлачи.

У циљу обезбеђивања ефикасније контроле садржаја у уџбеника и обавеза издавача прописано је да свако заинтересовано правно или физичко лице или државни орган могу поднети захтев за повлачење уџбеника.

У случају захтева за повлачење уџбеника због тога што није објављен у складу са одобреним рукописом, Министарство прибавља мишљење Завода у року од 30 дана од дана подношења захтева.

Будући да се након повлачења уџбеника у случајевима предвиђеним овим чланом може десити да ученици могу остати без уџбеника, предвиђени су прелазни модалитети коришћења уџбеника који се повлачи из употреби до обезбеђивања нових уџбеника.

8. Надзор (члан 41)

Члан 41. Нацрта закона уређује да надзор над спровођењем овог закона, врши Министарство преко просветних инспектора.

9. Казнене одредбе (чл. 42–43)

Чл. 42-43. Нацрта закона прописују казнене одредбе које се односе на издавача и одговорно лице издавача, школу и одговорно лице у школи, као и наставника и лица која дају стручну оцену односно експертско мишљење.

10. Прелазне и завршне одредбе (чл. 44–50)

Члан 44. Нацрта закона утврђује рокове за доношење подзаконских аката за спровођење овог закона.

Члан 45. Нацрта закона утврђује прелазни режим за уџбенике и друга наставна средства који су одобрена у складу са прописима који важе до ступања на снагу новог

закона, као и питање важења приручника и наставних материјала за образовање одраслих насталих у оквиру пројекта „Друга шанса – Развој система функционалног основног образовања одраслих”.

Члан 46. Нацрта закона прописује рок за расписивање јавног позива за избор Листе оцењивача.

Овим чланом утврђен је и прелазни режим који се односи на лица која се могу пријавити на јавни позив за избор Листе оцењивача, те је прописано да се на овај јавни позив могу се пријавити и лица која су аутори, запослени, ангажовани или пословно повезани, укључујући и друге облике плаћене сарадње са издавачем уџбеника који су одобрени по прописима који су важили до ступања на снагу овог закона.

Такође, прописано је да издавачи могу, само на овај јавни позив, поднети захтев за одобравање уџбенике који су одобрени у складу са прописима који важе до ступања на снагу новог закона, али без измене садржаја и без плаћања таксе, уколико сматрају да су у складу са Стандардима квалитета и Планом уџбеника донетим на основу овог закона. Циљ овог решења је да се издавачи уџбеника који су већ одобрени, а за које издавачи сматрају да су у складу и са новим Стандарда квалитета и Планом уџбеника, не оптерете додатно. Међутим уколико ти уџбеници нису у складу са новим Стандардима квалитета и Планом уџбеника, они неће бити одобрени.

Овим чланом прописано је да ће Министарство објавити Јавни позив за одобравање рукописа уџбеника за други циклус основне школе и уџбеника за стручне предмете у стручним школама, као и јавни позив за одобравање рукописа приручника и наставних материјала за стручне предмете у стручним школама, најкасније у року од годину дана од дана ступања на снагу овог закона, затим Јавни позив за одобравање рукописа уџбеника за први циклус основне школе најкасније до 1. марта 2017. године, а за одобравање рукописа уџбеника за гимназију и општеобразовне предмете у стручним школама, најкасније до 1. марта 2018. године.

Решење да се први јавни позив за објављивање уџбеника расписује сукцесивно током наредне три године је неопходно имајући у виду велики број уџбеника који се користе у основним и средњим школама, како би издавачи имали времена да припреме квалитетне рукописе.

Члан 47. Нацрта закона прописује да ће се највиша малопродајна цена уџбеника са ПДВ-ом утврђивати почев од школске 2017/2018. године, као и да ће бити објављена најкасније на дан објављивања Јавног позива, док ће највишу малопродајну цену приручника и наставних материјала са ПДВ-ом за школску 2016/2017. годину утврдитиминистар и биће објављена у Јавном позиву за поуну каталога приручника и наставних материјала.

Чланом 48. Нацрта закона омогућено је да издавачи у периоду од месец дана закључно са 1. октобром 2015. године поднесу захтев за одобравање уџбеника према важећем закону, који ће се користити у школској 2016/2017. години, уз плаћање таксе која је ће бити прописана у складу са чланом 20. овог закона. Циљ овог решења је да се омогући издавачима који желе да за нове уџбенике поднесу захтев за њихово одобравање пре доношења нових Стандарда квалитета и Плана уџбеника. Уџбеници који буду одобрени на овај начин, будући да ће бити донети нови Стандарди квалитета и План уџбеника, мораће за школску 2017/2018. годину поново да иду на одобравање, у складу са одредбама чланом 46. став 6. овог закона.

Чланом 49. Нацрта закона, предвиђено је да ће се одредбе чл. 32–36. Закона о уџбеницима и другим наставним средствима („Службени гласник РС” број 72/09), примењивати до краја школске 2016/2017. године.

Имајући у виду доношење новог Плана уџбеника и нових Стандарда квалитета, уџбеници одобрени по прописима који су важили до ступања на снагу новог закона

мораће поново да се одобравају. Сходно прелазним одредбама новог закона, издавачи ће моћи да до краја школске 2016/2017. године могу да продају уџбенике одобрене у складу са Законом о уџбеницима и другим наставним средствима. Остављање на снази поменутих чланова важећег закона омогућава обезбеђивање нискотиражних уџбеника до примене одговарајућих решења у новом закону.

Такође, одредбе важећег закона које се односе на Каталог и избор уџбеника примењиваће се до почетка примене одредби новог закона које се односе на Списак, избор уџбеника и Каталог, А подзаконски акти донети до ступања на снагу овог закона остају на снази до доношења прописа на основу овог закона.

Чланом 50. Нацрта закона утврђено је да закон ступа на снагу у року од осам дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.

IV. ПРОЦЕНА ФИНАНСИЈСКИХ СРЕДСТАВА ПОТРЕБНИХ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ЗАКОНА

За спровођење овог закона у 2015. години, Законом о буџету Републике Србије за 2015. годину („Службени гласник РС”, број 142/14), на позицији Министарства просвете, науке и технолошког развоја, у глави 24.1, програм 2003, функција 910, програмска активност/пројекат 4001, економска класификација 426, обезбеђена су средства за набавку бесплатних уџбеника у износу од 689.350.000,00 динара,

За спровођење овог закона у 2016. години, процена је да ће бити потребно 700.000.000,00 динара за набавку бесплатних уџбеника и 200.000,00 динара за обуку оцењивача, укупно 700.200.000,00.

За спровођење овог закона у 2017. години, процена је да ће бити потребно 700.000.000,00 динара за набавку бесплатних уџбеника.

V. РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА ПО ХИТНОМ ПОСТУПКУ

Разлог за доношење овог закона по хитном поступку је чињеница да би неблаговремено усвајање довело до штетних последица по рад органа и организација надлежних за одобравање уџбеника, будући да се њиме уводе нови институти и начин рада. Посебно напомињемо да је предвиђено да први приручници и наставни материјали буду у употреби у школама већ почев од школске 2016/2017. године, а први уџбеници одобрени у складу са одредбама овог закона почев од школске 2017/2018. године, за шта је предуслов да се подзаконски акти донесу што раније како могла да се формира листе оцењивача, без којих није могуће започети са пуном применом Закона.

Доношењем овог закона по хитном поступку обезбеђују се правне претпоставке за благовремену примену његових решења, већа правна сигурност и ефикасност у поступку одобравања уџбеника и употребе уџбеника у школама.